

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שני אורסאהן
מליובאוויטש

ע ק ב

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ

עקב

הרי שחז"ל מפרשים מה שאמר משה
„ואתפוש“, שיש כאן תפיסה ואחיזה מיר-
חדת – „אאחוז ואשברם“.

וצריך להבין – מהו ענינה של
תפישה זו?

ב. ויש לומר בזה – ובהקדם ביאור
דבר תימה בהמעשה דשבירת הלוחות:

הלוחות הראשונות – ילמד סתום מן
המפורש בלוחות שניות – ניתנו למשה
ע"מ להניחם בארון, ומסתבר לכאורה,
שכשם שכל חלקי וחפצי המשכן (והמק-
דש) הם נכסי ציבור,⁷ כך גם הלוחות ש-
נכתבו „להורותם“⁸ – ניתנו לכל ישראל
(אף שלא היו משכן וארון שבו עדיין).

[וכמפורש בספריי אפילו לגבי לוחות
שניות (שבהם נאמר⁹ „פסל לך“, ומצינו
בכמה מדרשים¹¹ שחצבן משה „בתוך
אהלו“) – ש„לא היו אלא משל ציבור“,
וכמבואר במפרשים¹², שמהאי טעמא

א. עה"פ „ואתפוש בשני הלוחות
ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם ל-
עיניכם“, הקשה באור החיים הק"י „למה
הוצרך לתופסם והלא בידו היו“.

במדרש איתא ד„הי משה מחזיק
בשנים והקב"ה בשנים כו' וגברו ידיו
של משה ואחז בלוחות ושברן“, ובמק"א
איתא – שהזקנים אחזו בלוחות וחזקה
ידו של משה ושברם. ולפ"ז מובן דיוק
ל' הכתוב „ואתפוש בשני הלוחות“, ה-
מדגיש תפיסת הלוחות מיד הקב"ה או
מיד הזקנים.

אבל עצ"ע לפי הבבלי ועוד שלא
נזכר בהם שמשה תפס הלוחות מהקב"ה
או מהזקנים, ואדרבא – א"ל הקב"ה
למשה יישר כחך ששברת – מהו פי'
של „ואתפוש“?

ויתירה מזו: באבות דר"נ איתא
„נסתכל (משה) בהן וראה שפרח כתב
מעליהן, אמר האיך אני נותן להם ליש-
ראל את הלוחות שאין בהם ממש, אלא
אאחוז ואשברם שנאמר ואתפוש גו" –

(7) שצ"ל מוסרו לציבור יפה יפה (ר"ה ז, סע"א
ואילך. יומא לה, ב. ועוד). וראה לקו"ש חכ"ז ע' 281
ואילך.

(8) משפטים כד, יב.

(9) בהעלותך י, ב) – דעת אבא חנו (וכהגירסא
בספרי לפנינו, שקאי על הלוחות). וגם להדיעות
שמלכתחלה חצבן משלו (ראה הנסמך בהערה 11.
ספרי בהעלותך יב, ג. ועוד) – צ"ל שאח"כ הוצרך
למסרן לציבור יפה יפה, שלכן הוצרך להיתר
ד„פסולתן שלך היא“ (ככפנים). אבל ראה לקמן
סע"ף ו בהנסמך שם.

(10) תשא לד א. פרשתנו י, א.

(11) תנחומא פרשתנו ט. תשא כט. ויקר' פל"ב,
ב. ירושלמי שקלים פ"ה ה"ב. פרש"י תשא שם.
ועוד.

(12) תולדות אדם לספרי בהעלותך שם י, ב).
וראה בכ"ז לקו"ש חיי"ט ס"ע 112 ואילך.

(1) פרשתנו ט, יז (מש"כ כפ' תשא לב, יט:
וישלך מידי – ותו לא).

(2) וכן הקשה באלשיך, ש"ך עה"ת ועוד. וראה
אבות דר"נ פ"ב, ג בסופו.

(3) תנחומא פרשתנו יא. וכן בירושלמי תענית
פ"ד ה"ה (ובקרבנו העדה שם „ודריש מדכתיב
ואתפוש . . . ל"ל להתפיסן שהרי כבר היו בידו . . .
אלא שהי' תופסן בכח“).

(4) אבות דר"נ שם. שמור' פמ"ו, ג. ועוד.

(5) שבת פז, א. וש"נ. פרש"י עה"ת (סוף ברכה)
– פשוטו של מקרא (נתי' לקמן ע' 217 ואילך).

(6) שם (בחצע"ג). ושם בנוסחא ב „מה עשה
פנש בשני הלוחות ושברן“.

אופן: מכיון שהלוחות היו „מעשה אל-קים” הרי בוודאי שמשום זה עצמו היו ערכם ושוויי שלהם רב.

ג. והנה לכאורה יש לומר, שדין מזיק אינו ענין לשבירת הלוחות, ומשני טעמים¹⁹:

(א) מבואר ברז”ל²⁰ שכוונת משה בשבירת הלוחות היתה בשביל טובתם של ישראל, להקל את עונשם (ששבירת הלוחות היא דוגמת קריעת הכתובה, כי אז ידונו כ„פנוי” ולא כ„אשת איש”) — והמזיק נכסי חבירו באופן שהוא לטובת הניזק, אין בזה לכאורה דין מזיק^{20*}.

הוצרך היתר מיוחד ד„פסל לך — פסור לתן שלך יהא”¹³, כי בלאה”כ ה”ה של ציבור; ועאכור”כ בלוחות ראשונות¹³ — היו „מעשה אלקים”¹⁴].

ועפ”ז יש בשבירת הלוחות משום הזיק נכסי (ממון) ציבור¹⁵?

ואין לתרץ שלא ה” שום שוויות להאבנים, שהרי לא בנו בתים במדבר (וכיו”ב) — כי (א) האבנים ראויות היו לתשמישים אחרים, וכמש”כ¹⁶ „ויקחו אבן גו’ וישב עלי” עשיית מצבה וכו’; (ב) מפורש בחז”ל¹⁷ (שגם) לוחות הראשונות היו של „סמפירינן”¹⁸; (ג) בכל

(13) נדרים לה, א. תנחומא פרשתנו ותשא שם. ירושלמי שם. שמור”ר פמ”ז, ב. ויקר”ר שם. ועוד.

(13*) אבל ראה לקמן הערה 46.

(14) תשא לב, טז.

(15) במדרש (תנחומא פרשתנו יא. דב”ר פרשתנו פ”ג, טו) א”ל (הקב”ה) למשה אני הכתבתי בתורתי ואמרת (ויקרא ה, כג) והשיב את הגזילה אשר גזל או את הפקדון אשר הפקדו אתו ועתה הפקדון שהי’ אצלך (להביאם לישראל — מת”כ לדב”ר שם) השיב אותו וזו שנאמר פסל לך.

אבל עצ”ע, איך הותר לו (למשה) לשברם לכתחילה?

ולהעיר מהשקו”ט במפרשים (בחיית תשא לב, טז). מושב זקנים ופענח רזא (שם, יט). וראה צפע”נ עה”ת (שם, טו). ועוד) — איך הותר לו למשה לנהוג בהלוחות מנהג בזיון והו”ל להניחם בהר כו’. — ובמושב זקנים שם תי’ „שלכך שברם . . . כדי לילך למחנה לישראל ולסלקם מן העון . . . וכי אומרים לאדם חטוא בשביל שיוכה חבירו . . . מצוה דרבים שאני כדי למנוע רבים מעון” (ע”ש). ועפ”ז מיושבת גם השאלה שבפנים (משא”כ לתי’ שאר מפרשים שציינו לעיל).

(16) בשלח יז, יב.

(17) תיב”ע ואתחנן ד, יג. תנחומא תשא כו. וכ”ה כספרי בהעלותך יב, ג.

(18) והוא אבן „ספיר” (עץ יוסף לתנחומא שם).

וראה לקו”ש חייט ע’ 106 הערה 9.

(19) את”ל שהלוחות הם נכסי הקדש — הרי כל הנוקין פטורים בשל הקדש (ירושלמי גיטין רפ”ה, הובא בתוד”ה שור ב”ק ו, סע”ב). אבל מ”מ פשיטא דאסור להזיק נכסים של הקדש.

(20) שמור”ר פמ”ג, א. תנחומא פרשתנו יא (וראה אדר”נ שם). וראה גם תנחומא תשא ל. פרש”י שם לד, א.

משא”כ להטעם (שבת פז, א. יבמות סב, א. תנחומא תשא שם. ועוד) דמשה דריש ומה פסח כו’ וישראל מומרים כו’ (היינו ששברם מפני שבני לא היו ראויים להם), אין כאן הצלת וטובת ישראל (אלא הצלת וכבוד התורה). וכן לטעם הרמב”ן (תשא לב, טז). ועוד.

אבל להעיר שרש”י (תשא לב, יט. לד, א) מביא שני הטעמים (ולכאורה לא כשני טעמים נפרדים), ומשמע שס”ל דהא והא איתנהו ב” (וכן משמע בתנחומא תשא שם, שמביא שני הענינים בהמשך אחד). ואכ”מ (וראה לקמן ע’ 219 ואילך).

(20*) ואף ש„אסור להזיק ממון חבירו אפילו ע”ד לשלם כמו שאסור לגנוב ולגזול ע”מ לשלם” (ש”ע אדה”ז חלק חו”מ ריש הל’ נזקי ממון, מפרישה וסמ”ע לטושו”ע חו”מ ר”ס שעח) — הרי לא כתב שזהו „אפילו ע”מ לשלם דבר יפה ממנו” (כהדין בגניבה וגזילה, כדלקמן בפנים והערה 25). [אלא ש”ל (בדוחק עכ”פ) שמובו מהלשון „כמו שאסור לגנוב ולגזול כו”], היינו ששוה בזה לגניבה וגזילה (ראה פרישה וסמ”ע שם). וראה לקמן הערה 27*.

ד, אסור לגזול אפי' ע"מ לשלם דבר יפה ממנרו":

והטעם הב' – שהלוחות הרי הבעלות בהן כעין באיסורי הנאה (אלא שפחות מזה) – אינו מתיר איסור גזל. וכביאור אדה"ז (בקו"א שלו להל' פסח"ט) לענין איסורי הנאה, שאף ש"אין לו זכות בגופו מחמת שאסור לו ליהנות ממנרו" (ולכן אין בזה דין מזיק מאחר ד"לאו מידי חסרי"י), מ"מ "אינו הפקר גמור עד שכל הרוצה ליטול בעבירה יבא ויטול בעל כרחו של בעלים" (וכן בהלוחות שאינם, "הפקר גמור")²⁷.

[והסברת הדבר יש לומר, דחלוקים איסורי גניבה וגזילה מאיסור מזיק:

איסורו וחיובו של מזיק הוא משום שמפסיד את חברו, ולכן לא יתכן דין מזיק א"כ יש בחפץ הניזק תועלת והנאה להניזק (ומטעם זה אם מזיק ממון חברו בשביל טובת חברו אינו נק' מזיק, כנ"ל, מחמת שאין הוא מפסיד נכסי חברו, אלא אדרבה, מביא לו תועלת ותיקון העולה, "בשווינתו" על שוויות החסרון)²⁷]:

משא"כ איסור גניבה וגזילה הוא בזה

סק"ד. וכן פסק אדה"ז בשו"ע הל' גזילה וגניבה ס"ב. ע"ש). ולכאורה לא שייך לנדוד"ד].

26 סתל"ה סק"ב.

27 וגם להדיעות שאיסורי הנאה אינם של הבעלים כלל (רש"י סוכה לה, א ועוד) ואין בהם משום גזל (ראה אנציקלופדי תלמודית ערך איסורי הנאה (ס"ע צו ואילך) וש"נ) – ה"ז רק באיסורי הנאה ממש שהם הפקר (לשיטה זו), משא"כ בנדוד"ד (לוחות), אף שאין לבניי שום הנאת ממון וכיו"ב, מ"מ עדיין הם בבעלותם.

27* והא דאסור להזיק ממון חברו אפילו ע"ד לשלם (כנ"ל הערה 20) – היינו מפני שאין בזה שום ריוח ותועלת להניזק, ואין כאן אלא הפסד וחסרון (זמני עכ"פ, עד שישלם), משא"כ כשמשלם, דבר יפה ממנרו".

[ולהעירי²¹ מאיסור כל תשחית, דאף שאדם, "צריך לזוהר במאודו שלא לאבדו ולא לקלקלו ולא להזיקו" – ה"ז רק, כשעושה דרך השחתה וקלקול, אבל ע"מ לתקן מותר לקלקל"²²].

(ב) מכיון שהלוחות ניתנו ע"מ להניחם הרי לא הי' לישראל אפשרות של הנאה ותשמיש בהם (אפילו לא כס"ת, שעכ"פ יכולים לקרות בו, ו"אדרבה – "לשמיעה קאי"²³, ש"נהנה בו ויוצא בשמיעתו"²⁴), ופשיטא שלא ניתנו למכרם – וא"כ לא הי' לישראל שום בעלות בהלוחות (וגרוע מבעלות ב"איסורי הנאה), ובמילא לא שייך בזה דין מזיק.

אבל עדיין קשה, דאף את"ל שאין כאן דין מזיק, מ"מ יש בזה איסור גזילה – כי שני טעמים אלה אינם מפקיעים דין גזילה:

הטעם הא' – דהמזיק נכסי חברו בשביל טובת חברו אין עליו דין מזיק – לא שייך בגזל, כי גם גזל שהוא לטובת הנגזל הרי זה אסור, וכהדיו"²⁵

21 שו"ע אדה"ז חלק חו"מ הל' שמירת גו"נ וכל תשחית ס"ד-טו. וש"נ.

22 וכמפורש שם, שכ"ה גם אם התיקון אינו בגופו של דבר זה אלא בדברים אחרים וכיו"ב.

כסוף ס"ד שם כ', ד"אפי' כונתו כדי להראות כעס וחימה להטיל אימה על בני ביתו שאינם נוהגין כשורה" אסור. – אבל בנדוד"ד הרי אין זה, להטיל אימה, אלא כדי להצילם מעונש. ולהעיר משו"ע אדה"ז שם הל' נוקי גו"נ ס"ד. לקו"ש ח"ח ע' 466 (חידושים וביאורים ברמב"ם הל' ביהב"ח ע' קד). וראה לקו"ש חכ"ט ס"ע 11 ואילך (חידושים וביאורים שם ע' קעה).

23 ב"ב מג, א.

24 רשב"ם שם.

25 שו"ע חו"מ ששנ"ט ס"ב [אלא שאם החפץ עומד לימכר והתשלומין בעין רשאי לגזול ולזכות לו התשלומין ע"י אחר (י"א בשו"ע שם ובש"ך שם

חות האבן, והלוחות עצמם, לא ניתנו כאופן שיהיו נכסי ציבור (ואין בעלות להיחיד בפ"ע), כ"א שכל ישראל יהיו שותפים בהלוחות (ויש בעלות לכאו"א מישראל).

ומכיון דלא מטי שוה פרוטה לכאו"א מישראל הרי אין כאן לאו דלא תגזול, כי ה"לאו³³ דלא תגזול אינו חל אלא בשוה פרוטה כי התורה לא תחייב אלא בדבר שבממון ופחות משוה פרוטה אינו נקרא ממון".

אבל זה אינו³⁴, שהרי מ"מ "אסור לגזול כל שהוא דין תורה"³⁵, ד"אע"פ דפחות מש"פ אינו נקרא ממון ואין צריך להשיבו הרי חצי שיעור אסור מן התורה לכתחלה³⁶.

ועוד ועיקר — דגם באיסורי הנאה דאין בזה גם משהו של שיעור — אינו הפקר כו' כנ"ל דברי אדה"ז.

ה. אלא שלכאורה יש מקום לדון בזה ע"פ שיטת רש"י³⁷ דפחות משהו פרוטה לא הוי "שלכס" [שפי' הא ד"כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת"³⁸ —

שנוטל חפץ מרשות חבירו ומכניסו לרשותו, ואין הדבר תלוי בשוויות החפץ (בהנאתו ותשמישו בהחפץ), אלא בעצם הבעלות של חבירו³⁹].

ועוד ועיקר — הלוחות ניתנו "להורותם" — וה"ז הנאה והכי גדולה, אף שמצות עצמן לאו ליהנות ניתנו.

וע"פ כהנ"ל הדרא קושיא לדוכתא: אף את"ל דבשבירת הלוחות אין דין מזיק — אבל בכל אופן יש איסור גזל.

ואין לתרץ שאין חיוב גזילה עד שיעשה קנין בדבר הנגזל²⁹ — שהרי בנדו"ד מפורש בכתוב (כנ"ל), "ואחפוש בשני הלוחות ואשליכם גו' ואשברם גו'", היינו שקודם שבירת הלוחות היתה תפישה (מיוחדת) בהם ע"מ לשברם [והרי גם הגזול ע"מ לאבד החפץ הוי גזול, כמו הלוקח בידו מטבע של חבירו ע"מ לזרוקו לים הגדול, שמיד שלוקחו דינו כגזול וחייב בהשבה³⁰].

ד. לכאורה יש לתרץ ע"פ דחז"ל³¹ עה"פ³², "אנכי ה' אלקיך" (ל' יחיד) — שעשה"ד נאמרו לכאו"א מישראל בפ"ע וכאו"א מישראל אומר "עמי הדבור מדבר".

ועפ"ז יש לומר, שגם בהיותם — עשה"ד, ה"להורותם" — חקוקים על לו-

(33) לשון החינוך מצוה רכט. וראה ל' אדה"ז בשו"ע שלו ריש הל' גזילה וגניבה (נעתק לקמן בפנים).

(34) וגם צ"ע אם לא מטי שוה פרוטה לכ"א מישראל, שהרי היו אבנים טובות (נסמן לעיל הערה 17, 18), ואפילו מפוסלותן של לוחות נתעשר משה (נדרים לח, א. ובכ"מ (ראה הנסמן בהערה 13). וברש"י תשא לד, א. נתעשר . . הרבה"), נוסף על היותם "מעשה אלקים".

(35) רמב"ם ריש הל' גזילה. ועד"ז בחינוך שם. שו"ע אדה"ז שם.

(36) ל' אדה"ז שם.
(37) סוכה כו, ב ד"ה כל האזרח. — וכבר שק"ט בארוכה באחרונים בדעת רש"י (ואם לדעתו יש איסור גזילה בפחות מש"פ). ואכ"מ.

(38) סוכה שם.

(28) שלכן אסור לגזול כל שהוא מדין תורה (כדלקמן סעיף ד). ולהעיר משו"ע אדה"ז חו"מ הל' מציאה ופקדון סל"ז. וגם להדיעות (ראה הנסמן בהערה 27) שאיסורי הנאה יכולים ליכח בע"כ של הבעלים — ה"ז מפני שס"ל שאיסורי הנאה הם הפקר.

(29) ראה משנה ב"ק עט, א. ובכ"מ.

(30) שם צח, א.

(31) פסיקתא דר"ב פ' בחודש השלישי בסופו. תנחומא (באבער) יתרו יז. יל"ש עה"פ (רמז רפו).

וראה גם פסיקתא רבתי פ' כא. רמב"ן עה"ת עה"פ.

(32) יתרו כ, ב.

נצטווה משה לעשות ארון אחר⁴¹ ול-
הניחם בו וכי' במשכן.

ועפ"ז יש לומר, שיש נפקותא בין כל
חלקי המשכן והלוחות בנוגע לדין
בעלותם, דאף שכל חלקי המשכן צרי-
כים להיות של ציבור (וממזון ציבור),
שאני הלוחות (שקדמו להמשכן), שאין
צ"ל ממון ציבור⁴².

ומצינו להדיא דיעה כזו בנוגע ללו-
חות שניות – בתנחומא פרשתנו⁴³, וז"ל:
פסל לך בזכותך והוא שלך, אמר (ה-
קב"ה), משה נתתי לך⁴⁴ ואתה מתנהג בהן
בעין טובה נתת אותה להם (היינו ש-
מעיקרא ניתנו למשה והוא נהג בעין
טובה ונתנם לישראל⁴⁵).

ועכצ"ל, דאף שהלוחות הרי לאחר
שהוקם המשכן (ונבנה ביהמ"ק) – היו
צ"ל מונחים בקדה"ק, מ"מ (לדיעה זו)
הרי הם שלך, אלא שבעין טובה, נתת
להם⁴⁶.

ועפ"ז יש לומר, שבנוגע ללוחות
הראשונות לכו"ע היו רכושו של משה⁴⁷,

ד"אי אפשר שיהא לכולן דלא מטי שוה
פרוטה לכל חד אלא ע"י שאלה", חזינן
דאי לאו ד"מטי שוה פרוטה לכל חד"
לא מיקרי שלכם] – וא"כ בנדו"ד דלא
מטי שוה פרוטה לכל חד, הרי לא הוי
"לכם" ואין על זה דין בעלות, ושוב לא
שייד בזה איסור גזילה.

אבל אא"פ לומר כן, כי

[נוסף לזה שיש לומר, שכוונת רש"י
היא רק לממון שותפים שהשתתפו
מעצמם, שדוקא אז בעינן ש"פ לכל אחד
ואם לאו לא הוי "שלכם"⁴⁸, משא"כ
בממון שזוכה להם ע"י אחר (כנדו"ד,
שהקב"ה זיכה להם את הלוחות ע"י
משה), גם כשלא מטי ש"פ לכ"א הוי
שלכם, הרי]

כל הקס"ד הנ"ל, לומר שהלוחות לא
נמסרו לישראל כנכסי ציבור (וע"ז כל
הדברים שבמשכן ומקדש) אלא כנכסי
שותפות, הוא מטעם כי אז אפ"ל ש-
לכאו"א מישראל יש לו בעלות פרטית
בהלוחות (כנ"ל) – אבל ע"פ הנ"ל (לפי
שיטת רש"י) נמצא, כי בתור שותפים לא
תגיע אף לאחד מבנ"י שום בעלות
בהלוחות (כי לא מטי ש"פ לכ"א)!

ובכל אופן – דברי אדה"ז בתוקפן.

ו. ויש לומר הביאור בזה, ובהקדם:

אף שהלוחות היו צ"ל מונחים בארון,
מ"מ, יש חילוק עיקרי בין הלוחות וכל
חלקי המשכן, כי גם לאחר זה שהוכנסו
להמשכן אין הלוחות בעצם חלק מ-
המשכן אלא הם ענין לעצמן, וכדמוכח
מזה גופא שניתנו למשה כו"כ חדשים
קודם עשיית המשכן⁴⁹, אלא שאח"כ

תשא לא, יח. לג, יא) גם הציווי על מלאכת המשכן
הי' אחרי חטא העגל.

41) ראה רש"י פרשתנו י, א. בהעלותך י, לג.

42) ולהעיר ממ"ש בצפ"ע"נ עה"ת (ויקהל לו, א)
בנוגע לארון שבמשכן – דלא הי' עליו דין כלי שרת
ממש, ולכן לא צריך "מסירה גמורה" לציבור.

43) ט. וראה גם תנחומא תשא לה, לך אני
נותנה... יהיו לך לבדך... ומתוך עין טובה שהי' בו
במשה נתנה לישראל⁴⁴.

44) כו הגי' בעץ יוסף שם.

45) שמוזה מובן שמסרם לישראל לא מפני
החוייב למסרם לציבור יפה יפה (ראה הערה 9) אלא
מפני עין טובה שלו.

46) דבנוגע ללוחות שניות מפורש ברוב מקומות
(נסמן לעיל הערה 13) שרק פסולתן הם שלו (דלא
כבתנחומא הנ"ל שגם הלוחות עצמן "שלך"):
משא"כ בפסוק "ויתן גו' ככלותו גו'" (שבלוחות

39) כי מכיון דלא מטי ש"פ לכל אחד לא סמכו
דעתם לקנות בו (משא"כ כשזיכה להם ע"י אחר).
40) ולדעת התנחומא (תרומה ח. וראה גם רש"י

במתנה, מ"מ להיותו, טוב עין" לא הי' בדעתו לקנותם לעצמו אלא ליתנם ל- ישראל.

וזהו שמשמיענו הכתוב, ואתפוש ב- שני הלוחות גו' ואשכרם גו'": כדי שיהי' מותר למשה לשבור הלוחות (כלי כל חשש איסור גזל וכו') הי' צ"ל שלו לגמרי, וכיון שבתחילה נתכוון משה ליתנם לישראל, הי' צורך בתפישה מיו- חדת כדי להפקיע מחשבתו הקודמת⁵¹ ולקנותם לעצמו שיהיו שלו לגמרי.

ח. וע"ד המוסר והחסידות י"ל:

אמחז"ל⁵² בטעם אמירת, אנכי הי' אלקיך⁵³ לי יחיד - "ליתני⁵³ פתחון פה למשה ללמד סניגוריא במעשה העגל . . לא להם צוית . . אלא לי לבדי".

ועד"ז - ויתירה מזו - י"ל בנוגע לשבירת הלוחות, שמצד גודל אהבת ישראל של משה, ומסירת נפשו עבור כלל ישראל⁵⁴, רצה לסלק מבני"י כל שייכות להענין דשבירת הלוחות, כך שכל זה יהי' רק על "אחריותו" בלבד, ולכן, "תפש" הלוחות שיהיו שלו לגמרי (כנ"ל).

עפ"ז יל"פ מחז"ל⁵⁵, "שמיתתן של צדיקים קשה לפני הקב"ה כשיבור לוחות" - דמזה שתורת אמת מדמה ומשווה הענינים, מובן שהם דומים זל"ז

וכמש"נ⁵¹, "ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו גו' שני לוחות העדת גו'", ופירשו חז"ל⁴⁸ ש, "ויתן" הוא ל' מתנה.

ואף שלכאורה הנתנה למשה במתנה הוא - בנוגע (לדברי) תורה (שהתורה ניתנה למשה במתנה) - מ"מ, הרי פשוט ל' הכתוב קאי על נתינת הלוחות (ואינו סותר לזה שד"ת ניתנו במתנה), וא"כ להפירוש ש, "ויתן" לשון מתנה, צ"ל שגם הלוחות עצמן ניתנו למשה במתנה⁴⁹.

ז. וע"פ כל הנ"ל יש לבאר דיוק ל' הכתוב - "ואתפוש בשני הלוחות גו' ואשכרם גו'":

כשם שבלוחות שניתן אמרו חז"ל (לדעת התנחומא כנ"ל) שמשה נהג בעין טובה ונתנם לישראל [וכן איתא בגמ'⁵⁰ לענין פלפולה של תורה שניתן רק למשה ולזרעו, ומשה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל] - עד"ז י"ל גם בלוחות ראשונות, דאף שהקב"ה נתנם למשה

ראשונות) שככו"כ מקומות בחז"ל (נסמך בהערה 48) פירשו לשון מתנה. ולהעיר שבתורה מודגש בכ"מ שנתנת הלוחות היתה למשה (ראה משפטים כד, יב (ראתנה לך) ואתחנן ה, יט (יתנם אלי), פרשתנו ט, ט"א (ויתן . . אלי, נתן . . אלי)).

(47) תשא לא, יח.

(48) נדרים לח, סע"א. תנחומא (טז), שמור

(פמ"א, ו) ורש"י עה"פ. ועוד.

(49) וראה גם פנים יפות תשא שם (אלא שהוא כתב כן להדיעה (שמור"ר שם, ה) שנתנת הלוחות למשה היתה לאחרי חטא העגל, ושכונת הש"י היתה ליתן למשה לבדו). ולהעיר ממושב זקנים (שצויין בהערה 15) "למה לא אמר לו הנח אותם בשמים . . לפי שכבר נתנו למשה שנאמר ויתן אל משה ואין לעכב מתנתו".

אלא שכמדרישים שצויינו בהערה הנ"ל מפורש שהלוחות היו רק פקדון בידי משה כדי למסרם ל- ישראל.

(50) נדרים שם (לח, א).

(51) להעיר מב"ב (פח, א) "משום דגמר בלבו לקנות" (וברשב"ם שם ד"ה רב ספרא, דגמר בלבו להקנותו . . כיון דירא שמים הוא . . זכה . . ונתחייב כו").

(52) שמור"ר פמ"ג, ה. שם פמ"ז, ט. דב"ר פרשתנו (פ"ג, יא). רש"י יתרו כ, ב. ועוד. ל' רש"י.

(54) ראה שמור"ר שם (פמ"ז, ט). ועוד.

(55) ירושלמי יומא פ"א ה"א. ועוד. רש"י

פרשתנו י, ר"ז (בשינוי לשון).

באופן שרק הוא בלבד האחראי לזה, כנ"ל.

ט. ובכל מיתה ובפרט של צדיקים – נאמר והחי יתן אל לבו⁶² – ללמוד מכל הנ"ל ליום כ"ף מנחם אב (שחל בשנה ז"י (תשמ"ז) בש"ק פ' עקב) – יודע הסתלקות אאמו"ר – שהסיבה בדרך הטבע להסתלקותו של אאמו"ר היתה מפני מסירת נפשו עבור הכלל, ועד שע"י זה נסתלק מן העולם קודם זמנו:

שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה והיו ימיו מאה ועשרים שנה, מתוך מסירת נפש כו'.

ומובז, שאם בפטירת כל צדיק אמרו ש"פועל ישועות בקרב הארץ", עאכו"כ בהסתלקות שסיבתה (בדרך הטבע, טבע של "הארץ") היתה מפני מסנ"פ עבור כלל ישראל.

וכן הוא בכל שנה ושנה ביום ה- יארצייט, שאז "הימים האלה נזכרים ונעשים"⁶³, שנמשכות עוד הפעם ופועל "ישועות בקרב הארץ", ואדרבה – מכיון שבכל שנה (כיום ההסתלקות במיוחד) עולה נשמת הצדיק ביתר שאת ויתר עזי⁶⁴, מובז, שגם ה"ישועות" (שמצד עלי' זו) הן למעלה יותר.

וכל ישועה ובפרט ישועות (ל' רבים) ובקרב הארץ מקרבים וממהרים את

(לא רק בגודל הקושי והצער שהם גורמים, אלא) גם בתוכנם.

ואחד מהביאורים בזה י"ל⁶⁵:

אמרו חז"ל⁶⁶ שמיתת צדיקים מכפרת, ומבואר בתניא⁶⁷ החידוש שבכפרה זו לגבי הכפרה שע"י קרבנות, דקרבנות מכפרים רק על השוגג, משא"כ ע"י פטירת צדיקים – "פועל ישועות בקרב הארץ" לכפר על עון הדור אף גם על הזדונות".

כלומר: ביחד עם גודל עלייתו של נפש הצדיק בעת הסתלקותו מן העולם, שאז עולה "רוחו ונשמתו למקור חוצ-בו"⁶⁸ עם "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו"⁶⁹ – הרי גם בעלייתו זו, הנה לא זו בלבד שאינו עוזב את צאן מרעיתו, אלא עוד זאת, שבעלי' זו גופא הוא פועל "לכפר על עון הדור ואף גם על הזדונות" (קצה הכי תחתון)!

ומודגש גם בשבירת הלוחות, דאף שלא היתה למשה שום שייכות לחטא העגל (אפילו לא בגדר דיש בידו ל- מחות, שהרי ה' בהר), ומ"מ, לא זו בלבד שהשתדל עד כדי מסירת נפש בפועל לפעול כפרה על החטא (כמ"ש להקב"ה, "אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא גו"⁷⁰), אלא שגם שבירת הלוחות (שבאה כסיבת חטא העגל) עשה משה

(62) קהלת ז, ב. וראה רמב"ם הל' אבל פ"ג

ה"ב. וראה שם פ"ד ה"ח.

(63) כפי' האריז"ל הידוע עה"פ (אסתר ט, כח).

(64) ראה לקו"ש שם ע' 34 ואילך. ובכ"מ.

(56) וראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 30 ואילך.

(57) מויק כח, א. ירושלמי שם. רש"י חוקת כ,

א.

(58) אגה"ק סכ"ח.

(59) תהלים עז, יב.

(60) אגה"ק ביאור לסי' ז"ך (קמו, סע"א). וראה

סידור שער הלי"ג בעומר (דש, סע"ב).

(61) תשא לב, לב.

(*) שנת הדפסת השיחה בפעם הראשונה.

ברשות הרבים⁶⁶, בגשמיות ובפשטות,
ובעגלא דידן ממש.

(משיחות שבת חוהמ"ס, ליל שמח"ח
ויום שמח"ח תשכ"ו: כף מנ"א תשמ"ה)
לקו"ש חל"ד

הישועה הכללית העיקרית והפנימית –
גאולה האמתית והשלימה על ידי משיח
צדקנו, ובאופן ז'פועל ישועות בקרב
הארץ⁶⁵ – למטה מעשרה טפחים, גם

66) שתופס עד עשרה טפחים (שבת ז', ריש
ע"ב. ועוד. רמב"ם הל' שבת פי"ד ה"ז).

65) להעיר מרש"י עה"פ (ורא ת, יח) למען
תדע גוי בקרב הארץ.

לה.

ענין שהזמן גרמא — די גאולה האמיתית והשלימה, כמדובר כמ"פ ובפרט לאחרונה, וויבאלד אַז „אחכה לו בכל יום שיבוא", און לויט אַלע סימנים איז „הנה זה (משיח) בא", דעריבער האַלט מען אין איין טראַכטן און רעדן וועגן דער גאולה, און מ'זוכט צו פאַרבינדן אַלע ענינים פון דעם זמן מיט דער גאולה, און די עבודה פון אידן איז צו ממחר זיין די גאולה.

. . . מדובר כמ"פ, אַז כ"ק מו"ח אדמו"ר האַט מעיד געווען און מודיע געווען, אַז מ'האָט שוין פאַרענדיקט אַלע ענינים, פאַרענדיקט אויך דעם „צופוצן די קנעפלעך", און די איינציקע זאַך וואָס איז געבליבן איז — די תנועה אחת פון דעם אויבערשטן ער זאָל אַרויסנעמען אידן פון גלות און זיי ברענגען אין ארץ הקודש... און דעריבער בעטן און שרייען אידן נאַכאַמאָל און ווידעראַמאָל — און איצטער נאַכמער בתוקף ווי אַמאָל — „עד מתי"?!...

. . . אַ איד האָט בכח צו מעורר זיין זיך און מעורר זיין אַנדערע אידן, און בעיקר מעורר זיין כביכול דעם אויבערשטן — אַז „בואו ונחשוב חשבוננו של עולם"³: לויט אַלע חשבונות (וואָס דער אויבערשטער האָט אָנגעוויזן בתורתו און אין די נסים וואָס ער מאַכט אין דער וועלט) האָט דער אויבערשטער שוין פון לאַנג געדאַרפט ברענגען די גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו (כנ"ל), ובפרט בשנה זו, וואָס לויט אַלע חשבונות וסימנים איז דאָס די „שנה שכלך המשיח נגלה בו" (כמדובר כמ"פ בחדשים האחרונים),

(1) נוסח „אני מאמין" הנדפס בסידורים וכו'. וראה לקר"ש חכ"ג ע' 394.

(2) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.

(3) ל' חדיל — ב"ב עח, ב.

(4) יל"ש ישע"י רמז תצט.

. . . באַקומט אַ איד (במקום וזמן זה) די גרעסטע כחות און ער
האַט אויך דעם גרעסטן זכות און אחריות צו בעטן און שרייען צו
דעם אויבערשטן: „עד מתי“?!...!

* * *

וויבאַלד אַז מ'האַט שוין פאַרענדיקט אַלע ענינים פון „מעשינו
ועבודתינו“, ובמילא שרייעט מען און מ'מאַנט „עד מתי“ (כמדובר
לעיל) – שטעלט זיך גלייך די שטורעם'דיקע פראַגע: וויבאַלד אַז
מען האַט שוין אָפּגעטאַן אַלע ענינים – איז ווי קומט עס, אַז משיח
צדקנו איז נאָך ניט געקומען?!...!

(משיחות ש"פ עקב, כ"ג מנחם-אב, מבה"ח אלול תנש"א)

---

(5) ראה תניא רפל"ז.

לזכרון

כ"ק הרה"ג והרה"ח ומקובל רב פעלים

לתורה ולמצות ורבים השיב מעון

ר' לוי יצחק ז"ל

שניאורסאהן

אביו של כ"ק אדמו"ר מה"מ

אשר נאסר והגלה על עבודתו

בהחזקת והפצת היהדות

ונפטר בגלות

ביום כ"ף לחודש מנחם אב

שנת ה'תש"ד